

Integračná politika Slovenskej republiky

Ministerstvo práce,
sociálnych vecí a rodiny
Slovenskej republiky

Financované Európskou úniou z Európskeho fondu
Pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín.
Solidarita pri riadení migračných tokov

20. január 2014

Obsah

<i>Princípy integračnej politiky</i>	3
<i>Ciele integračnej politiky</i>	5
<i>Definície pojmov</i>	7
<i>Cielové skupiny</i>	9
<i>Prierezové opatrenie - zber dát</i>	10
OBLASTI OPATRENÍ INTEGRAČNEJ POLITIKY	12
<i>1. Samosprávne kraje</i>	13
<i>2. Bývanie</i>	15
<i>3. Kultúrna a spoločenská integrácia</i>	18
<i>4. Zdravotná starostlivosť</i>	22
<i>5. Vzdelávanie</i>	24
<i>6. Zamestnanosť a sociálna ochrana</i>	27
<i>7. Občianstvo Slovenskej republiky</i>	31
<i>8. Maloletí bez sprievodu</i>	33
<i>Annex</i>	37
<i>Kontext integračnej politiky v Slovenskej republike</i>	37
<i>Zoznam skratiek</i>	40

Princípy integračnej politiky¹

Integračná politika vychádza z princípov rovnosti, spravodlivosti a rešpektovania ľudskej dôstojnosti každého obyvateľa a obyvateľky krajiny.

- Úspešná integrácia cudzincov zohráva dôležitú úlohu v rozvoji Slovenskej republiky ako krajiny, ktorá podporuje a rešpektuje rozmanitosť.
- Integračná politika vychádza z dôrazu na spravodlivosť, rovnosť, vyrovnanie znevýhodnení, predchádzanie diskriminácii, rešpektovanie ľudských práv a slobôd, ochranu zraniteľných a dodržiavanie právnych predpisov a medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.
- Integrácia je obojstranný proces vzájomného uznania a rešpektovania majoritnej spoločnosti a cudzincov.
- Integračná politika cudzincov uznáva potrebu zavedenia a uplatnenia osobitných opatrení vyrovňavajúcich znevýhodnenia, ktorým v procese integrácie čelia najzraniteľnejšie skupiny, najmä žiadatelia o medzinárodnú ochranu, osoby, ktorým bola priznaná medzinárodná ochrana (predovšetkým azyl a doplnková ochrana), deti, vrátane maloletých bez sprievodu, žien, starších osôb, obetí násillia, obetí trestných činov vrátane obchodovania s ľuďmi a vykorisťovania, osoby so zdravotným znevýhodnením a iné zraniteľné skupiny.
- Integračná politika vychádza z dôrazu na regionálnu a lokálnu úroveň, nakoľko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov a vytvárajú sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou.
- Vzájomná spolupráca a partnerstvo medzi občianskou spoločnosťou, výskumnými inštitúciami, médiami a vládou napomáha úspešnej integrácii cudzincov v Slovenskej republike.
- Integračná politika vychádza z dôrazu na zamestnanosť cudzincov, na zapojenie do systému zdravotného a sociálneho zabezpečenia, umožnenie rovného prístupu k vzdelávaniu, jazykovej spôsobilosti a podporu získania adekvátneho bývania.
- Cudzinci majú byť zapojení do procesov súvisiacich s ich integráciou do spoločnosti a zohrávajú dôležitú úlohu v celkovom rozvoji krajiny.
- Integračná politika uznáva potrebu plnohodnotného zaradenia cudzincov do politickej komunity prostredníctvom získavania štátneho občianstva.

---

¹ Prekladané Princípy integračnej politiky boli vytvorené ako konkrétne zhrnutie viacerých odporúčaní vychádzajúcich z materiálov: „Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020“ (schválna vládou SR dňa 31. augusta 2011, kde integračná politika je jej organickou súčasťou), s. 4-5.; The Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU (2004); A Common Agenda for Integration - Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European (COM(2005) 389); European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals (COM(2011) 455); Handbooks on Integration (2010); Smernica Rady 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny; Smernica Rady 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom; Smernica Rady 2004/114/ES o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdia, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby a činnosti aupair; Smernica Rady 2009/50/ES o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania; Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013). *Using EU Indicators of Immigrant Integration*. Final Report for Directorate-General for Home Affairs, 2013.

- Integrovanie cudzincov zohráva úlohu v rozvoji Slovenskej republiky ako krajiny, ktorá podporuje a rešpektuje rozmanitosť a napomáha trhu práce, podnikateľskému prostrediu ako dôležitej hnacej sily ekonomiky, využíva odborný potenciál cudzincov a zároveň ponúka riešenie negatívneho demografického trendu.
- Rozširovanie poznatkov v oblasti integrácie a migrácie prospieva k rozvoju medzikultúrnych kompetencií všetkých aktérov.

Ciele integračnej politiky²

Predkladaná *Integračná politika* nadväzuje na Koncepciu integrácie cudzincov v SR (schválenú v roku 2009) a stanovuje celkový rámec vykonávania integračného mainstreamingu. Integračná politika nedefinuje a nepopisuje aktuálny stav politik, ale navrhuje nové vízie a smerovanie v oblasti integrácie cudzincov. Vytvára rámec pre príslušné politiky, ktoré budú ďalej rozpracované zodpovednými aktérmi v oblasti integračnej politiky na príslušné akčné plány. Realizácia integračnej politiky vychádza z koordinovanej spolupráce štátnych orgánov, orgánov miestnej štátnej správy, samosprávy ako aj samotných komunít cudzincov a predpokladá zapojenie mimovládnych a iných organizácií pôsobiacich v oblasti integrácie cudzincov.

Integračná politika stanovuje prioritné oblasti a opatrenia, obsiahnuté v odporúčacích *opatreniach*, ktoré by mali byť adekvátne rozpracované zodpovednými aktérmi v oblasti integračnej politiky, a zároveň sa predpokladá rozpracovanie cieľov Integračnej politiky do iniciatívnych opatrení v rámci akčných plánov, ktoré priamo nestanovuje dokument Integračnej politiky.

Integračná politika podporuje vytváranie politik „zdola“, pričom následné rozpracovanie *Integračnej politiky* do akčných plánov má odrážať aktuálne potreby cieľovej skupiny, tak ako sú indikované príslušnými, zodpovednými aktérmi v oblasti integračných politik.

Integračná politika vychádza z dôrazu na vykonávanie takých opatrení, ktoré by sa bez novej integračnej politiky nevykonávali. Cieľom je zaviesť *proaktívny* prístup, ktorý by umožnil vykonávať aj nové opatrenia. Zároveň *Integračná politika* odporúča využívať finančné prostriedky zo zdrojov Európskej únie (ďalej „EÚ“) v rámci integračných projektov.

Integračná politika vychádza z odporúčaní EÚ, so zreteľom na nové programové obdobie, ktoré venuje pozornosť integračným politikám, rovnosti a špecifickým potrebám zraniteľných skupín migrantov, mládeže a detí. S tým súvisí zvyšovanie možností monitorovania, možnosti zberu, analýzy a zverejňovania štatistiky o integrácii a hodnotenia integračných politik. ³

Európska komisia odporúča členským štátom, aby v spolupráci s tretími krajinami naďalej zlepšovali umiestňovanie pracovných síl a uznávanie kvalifikácií v súlade s opatrením na podporu komplexnej politiky migrácie za prácou v rámci hlavnej iniciatívy „Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“ stratégie Európa 2020. Tieto opatrenia pomôžu účinne reagovať na demografické výzvy.

---

² Prekladané Ciele integračnej politiky boli vytvorené ako konkrétne zhrnutie viacerých odporúčaní vychádzajúcich z materiálov: „Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020“ (schválna vládou SR dňa 31. augusta 2011, kde integračná politika je jej organickou súčasťou), s. 4-5.; The Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU (2004); A Common Agenda for Integration - Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European (COM(2005) 389); European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals (COM(2011) 455); Handbooks on Integration (2010); Smernica Rady 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny; Smernica Rady 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom; Smernica Rady 2004/114/ES o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdií, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby a činnosti aupair; Smernica Rady 2009/50/ES o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania; Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013). *Using EU Indicators of Immigrant Integration*. Final Report for Directorate-General for Home Affairs, 2013.

³ Rámec pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín do Európskej únie, KOM(2005)389.

Zvýšenú pozornosť si vyžaduje aj globálny prístup k migrácii. Integrovaná politika vychádza z rešpektovania ľudských práv cudzincov a podporuje integráciu, pobyt, ekonomické aktivity, štúdium, zlučovanie rodiny a integračný proces cudzincov za predpokladu dodržiavania zákonov SR, právnych predpisov EÚ a medzinárodných právnych noriem.⁴ Dôležité je rozvíjať humanitárny rozmer migrácie a následnej integrácie v súlade s humanitárnymi a rozvojovými politikami EÚ (politiky, ktoré EÚ realizuje mimo svojho územia, teda rozvojová pomoc a pod). Integrovaná politika sa sústreďuje aj na žiadateľov o azyl a na osoby, ktorým bola priznaná medzinárodná forma ochrany. Zvýšenú pozornosť si vyžadujú aj zraniteľné skupiny cudzincov⁵ (maloletí bez sprievodu, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby bez štátneho občianstva, osoby, na ktorých je páchané násilie, osoby s udelenou medzinárodnou ochranou).

Integrovanú politiku definujeme ako vytvorenie systematického rámca pre príslušné politiky, ktorých cieľom je zabezpečiť realizáciu opatrení, ktoré budú napomáhať v procese integrácie cudzincov a budú slúžiť ako preventívne nástroje pri predchádzaní rizík vzniku ekonomicky, sociálne a kultúrne rozdelenej spoločnosti a vzniku uzatvorených a exkludovaných komunít migrantov.

Integrovaná politika chápe integráciu ako kontinuálny, dlhodobý a dynamický obojstranný proces, ktorý zahŕňa jednak cudzincov, žijúcich v prijímajúcej krajine, ako aj celú spoločnosť. Aktívna povaha integračnej politiky pritom zdôrazňuje potrebu vzájomného rešpektovania sa a recipročného uznávania práv a povinností oboch skupín. Slovenská republika (ďalej „SR“) považuje komunity cudzincov za integrálnu súčasť našej spoločnosti a oceňuje ich prínos v hospodárskej, kultúrnej, vzdelanostnej, ľudskoprávnej a spoločenskej oblasti.

Integrované opatrenia musia viesť k existencii koordinovaných a navzájom prepojených nástrojov a aktivít, vrátane činnosti civilnej inštitúcie prvého kontaktu pre cudzincov, informačných, poradenských centier pre cudzincov a komplexných nástrojov predpríchodovej a popríchodovej orientácie vrátane zapojenia členov migrantských komunít do procesu integrácie, ktorí pracujú priamo s komunitami migrantov v regiónoch. Tieto konkrétne nástroje integračnej politiky umožnia cudzincom zaradiť sa na pracovný trh, ovládať jazyk prijímajúcej krajiny, mať prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnym službám, bývaniu a uznaniu kultúrnych špecifik, ako aj uznaniu ich právneho štatútu, účasti na občianskom a politickom živote, prípadne udeleniu štátneho občianstva SR.

---

⁴ Géza, Mihály; Boris, Divinský (ed.) (2011). *Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050*. Bratislava: Trexima.

⁵ Blažek, M., Andrášová, S., Paulenová, N. (2013). *Skúsenosti migrantov a migrantiek na Slovensku s násilím*. Bratislava: IOM medzinárodná organizácia pre migráciu.

Definície pojmov

Pre účel integračnej politiky sa pod pojmom⁶:

Cudzinec – každý, kto nie je štátnym občanom SR.⁷

Štátny príslušník tretej krajiny – štátny príslušník tretej krajiny – každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky ani občanom členského štátu EÚ, iného zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskej konfederácie alebo osoba bez štátnej príslušnosti.⁸

Migrant – osoba, ktorá opúšťa krajinu alebo región s cieľom usadenia sa v inej krajine alebo regióne.⁹

Držiteľ modrej karty – štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bola vydaná modrá karta na účel výkonu vysokokvalifikovaného zamestnania. Modrá karta oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny vstúpiť, zdržiavať sa, pracovať na území Slovenskej republiky, vycestovať z územia Slovenskej republiky a opätovne vstúpiť na územie Slovenskej republiky v čase, na aký mu bola policajným útvarom vydaná.¹⁰

Zahraničný študent – cudzinec, ktorý získal niektorý z druhov prechodného pobytu, ktoré SR vydáva pre žiadateľov, ktorých primárnym cieľom na území SR je štúdium.¹¹

Vysokokvalifikované a kvalifikované zamestnanie – vysokokvalifikované zamestnanie je zamestnanie, na ktorého výkon sa vyžaduje vyššia odborná kvalifikácia. Vyššou odbornou kvalifikáciou sa rozumie kvalifikácia preukázaná dokladom o vysokoškolskom vzdelaní alebo dokladom o vykonaní viac ako päťročnej odbornej praxe v príslušnej oblasti, ktorá je na úrovni porovnateľnej s vysokoškolským vzdelaním, ktorý bol vydaný podľa osobitného predpisu.¹²

Azylant - cudzinec, ktorý splnil kritériá podľa Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov a zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle v znení neskorších predpisov, čím bol uznaný za utečenca a bola mu poskytnutá medzinárodná ochrana formou udelenia azylu.¹³

Maloletý bez sprievodu – dieťa do 18 rokov, ktoré nie je občan SR a nachádza sa na území SR bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti.¹⁴

---

⁶ Všade, kde sa v texte uvádza pojem cudzinec, primerane a podľa vhodnosti sa tým myslia osoby mužského i ženského pohlavia.

⁷ Zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 75/2013 Z. z.

⁸ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 75/2013 Z. z.

⁹ Asylum and Migration Glossary 2.0. European Migration Network, 2012.

¹⁰ § 37 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 75/2013 Z. z.

¹¹ Migrácia zahraničných študentov do SR, European Migration Network, 2012.

¹² § 37 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 75/2013 Z. z. Získavanie vysokokvalifikovaných a kvalifikovaných príslušníkov tretích krajín.

¹³ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Subjekty územnej samosprávy - sa v zmysle Ústavy SR rozumejú obec a vyšší územný celok, ďalej podľa zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov je vyšší územný celok samosprávny kraj. Podľa zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov je obcou aj mesto.

Osoba s doplnkovou ochranou - osoba s doplnkovou ochranou je cudzinec, ktorému MV SR poskytlo doplnkovú ochranu.¹⁵

---

¹⁴ Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁵ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Cieľové skupiny

- Cudzinci, ktorí sú migranti, a ktorí vstúpili na územie SR, prechodne žijú alebo sa trvale usadili na území SR, a to všetky vekové skupiny migrantov vrátane detí, ktoré sú občanmi SR.
- Integrovačná politika kladie osobitný dôraz na cudzincov, ktorým bola priznaná medzinárodná forma ochrany.
- Integrovačná politika potvrdzuje, že integrácia nekončí získaním štátneho občianstva SR – špecifický záujem by mal byť venovaný aj druhej generácii cudzincov, t.j. občanom SR cudzieho pôvodu alebo narodeným v zahraničí.

Prierezové opatrenie - zber dát

Integračná politika reflektuje na odporúčanie Rady a Európskeho parlamentu č. 862/2007¹⁶. Z tohto dôvodu navrhuje *Integračná politika* zber dát¹⁷, ktoré budú zhromaždené v každoročnej *Súhrnnej správe k integračnej politike Slovenskej republiky* zloženej z odpočtov, na základe príslušných *Akčných plánov k integračnej politike v Slovenskej republike*. Pri zhromažďovaní uvedených dát by malo ísť o postup, kde predmetné dáta zadovážia zasiahnuté inštitúcie podľa svojej odbornej pôsobnosti a dostupnej metodiky.

Zber dát: zamestnanosť	1. Miera zamestnanosti cudzincov podľa veku a pohlavia podľa vzdelania, ekonomickej činnosti a klasifikácie zamestnaní
	2. Miera nezamestnanosti cudzincov podľa veku a pohlavia
	3. Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie cudzincov podľa veku a pohlavia
	4. Počet nelegálne zamestnávaných cudzincov podľa veku a pohlavia
	5. Podiel živnostenských oprávnení cudzincov podľa veku a pohlavia
	6. Typy pracovných kontraktov cudzincov podľa veku a pohlavia (dočasné, príležitostné, sezónne, trvalé)
Zber dát: aktívne občianstvo	1. Podiel žiadateľov ktorí získali občianstvo SR
	2. Podiel žiadateľov, ktorí boli odmietnutí pri získavaní občianstva SR
	4. Podiel cudzincov medzi zvolenými zástupcami
	5. Podiel osôb bez štátnej príslušnosti, ktoré získali občianstvo Slovenskej republiky
Zber dát: sociálna inklúzia	1. Medián čistého príjmu, pomer mediánu čistého príjmu cudzincov a mediánu čistého príjmu celkovej populácie
	2. Ukazovateľ miery rizika chudoby cudzincov, Podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou 60 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu
	3. Pomer vlastníkov majetku a nevlastníkov majetku medzi cudzincami a celkovou populáciou
	4. Počet poberateľov sociálnych dávok a starobného dôchodku zo systému sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky cudzincov podľa veku, pohlavia.

¹⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 z 11. júla 2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 311/76 o zostavovaní štatistik zahraničných pracovníkov.

¹⁷ Zaragoza Pilot Study. Indicators of Immigrant Integration (2011). Vašečka, M. (ed). (2011). *Indikátory integrácie pre 21. storočie. Vieme ako merať úspešnosť integrácie migrantov?* Bratislava: Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť.

	krajiny pôvodu a typu pobytu
Zber dát: vzdelanie	1. Podiel populácie s najvyšším dosiahnutým vzdelaním
	2. Podiel prospievajúcich žiakov deviateho ročníka v čítaní, matematike a prírodných vedách
	3. Podiel populácie so vzdelaním 3. stupňa
	4. Podiel populácie, ktorá ukončila vzdelávanie
	5. Dostupnosť jazykových kurzov cudzincov podľa veku a pohlavia (cena kurzov)
Zber dát: bývanie	1. Podiel cudzincov vo verejných a súkromných podnájmoch
	2. Miera využívania sociálneho bývania cudzincami
	3. Podiel cudzincov na vlastníctve domov a bytov

OBLASTI OPATRENÍ INTEGRAČNEJ POLITIKY

1. Samosprávne kraje

V zmysle ustanovenia § 4 zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkoch sa samosprávne kraje pri výkone samosprávy starajú o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Špecifický záujem je kladený na cieľové skupiny seniorov, občanov so zdravotným postihnutím, občanov v krízových situáciách, maloletých a mladistvých a cudzincov. Jednou z hlavných priorít riešenia situácie občanov v krízových situáciách, ktorými sú aj cudzinci, je zvyšovanie úrovne informovanosti o možnostiach pomoci všetkým obyvateľom, ktorí sa ocitli v krízových situáciách. Uvedené opatrenia plnia samosprávne kraje v súlade s príslušnou legislatívou. Nakoľko na území samosprávnych krajov sa nachádzajú aj cudzinci, aby samosprávne kraje v rámci svojich možností spolupracovali pri riešení integračnej politiky cudzincov. Pre samosprávne kraje vzniká potreba mapovať charakteristiky populácie cudzincov, ich situáciu a problémy na území daného regiónu, zlepšiť a zintenzívniť bude potrebné aj súčinnosť orgánov miestnej a regionálnej samosprávy a ostatných aktérov integračnej politiky, vrátane cudzincov samotných. Kvalita vzťahov medzi cudzincami a obyvateľmi obce či samosprávneho kraja patrí medzi kľúčové aspekty integrácie.

Cudzinci žijúci na území samosprávy spoluvytvárajú a podieľajú sa na kvalite života miestnej komunity, sú jej súčasťou. Preto je potrebné, aby samosprávy mali informácie o populácii žijúcej na ich území, vrátane cudzincov. Samospráva by mala aktívne vytvárať podmienky pre zapojenie sa cudzincov do občianskeho života na miestnej úrovni. Toto môže byť uskutočnené napríklad prostredníctvom informačných kampaní, ale aj aktívnym komunitným organizovaním.

Účasť azyllantov a osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou na spoločenskom dianí by mala spájať práva týchto osôb s povinnosťami k majoritnej spoločnosti.

Mestá a obce sa majú pri realizácii programov sociálnej inklúzie a integračných programov pre cudzincov zamerať na zabezpečenie primeraného bývania s ohľadom na zamedzenie segregácie cudzincov.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, v § 3 ods. 1 definuje účastníkov právnych vzťahov a v odseku 2 vymedzuje, ktoré fyzické osoby môžu byť prijímateľmi sociálnej služby. V uvedených ustanoveniach sú zahrnuté okrem iného aj fyzické osoby z tretích krajín, ktoré môžu byť prijímateľmi sociálnych služieb, pokiaľ spĺňajú zákonom stanovené podmienky. Z pohľadu vyššie citovaného zákona o sociálnych službách, je v uvedených ustanoveniach uvedená povinnosť poskytovať sociálne služby aj týmto fyzickým osobám.

Samosprávne kraje v rámci svojich možností a podľa požiadaviek cudzincov poskytnú poradenstvo, zabezpečia sociálne služby, zdravotnú starostlivosť a vzdelávanie. Zvyšovanie občianskej participácie cudzincov na regionálnej a miestnej úrovni je možné zabezpečiť ich priamou účasťou na rôznych podujatiach. V prípade občianskeho záujmu a iniciatívy kultúrne inštitúcie samospráv podporujú prezentáciu cudzincov. Ako možný cieľ pre zlepšenie integrácie cudzincov v samosprávnom kraji je vypracovanie integračných koncepcií¹⁸, ktoré smerujú ku návrhom konkrétnych opatrení, ktoré je možné realizovať v rámci možností samosprávnych krajov. Samosprávne kraje disponujú možnosťou zaviesť rôzne platformy pre

¹⁸ Príklad: Rámcová stratégia integrácie migrantov v meste Martin (2012).

výmenu informácií medzi inštitúciami a samotnými cudzincami, začleniť cudzincov do spoločnosti a podporovať súžitie obyvateľov v danom samosprávnom kraji. Uvedené opatrenia vedú k lepšiemu spolunažívaniu, predchádzaniu konfliktov, zvyšujú informovanosť samospráv ohľadom obyvateľov žijúcich na ich území.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Vypracovať vlastné regionálne integračné koncepcie na úrovni samosprávneho kraja a miest na území daného samosprávneho kraja.

Indikátor: počet dokumentov.

Zodpovedný subjekt: samosprávne kraje, Únia miest a obcí, ZMOS.

2. Opatrenie

Zvýšiť informovanosť samospráv o inštitúciách, ktoré pôsobia v oblasti integrácie cudzincov na jeho území v súlade s kompetenciami v tejto oblasti.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: samosprávne kraje; Únia miest a obcí, ZMOS.

3. Opatrenie

Lepšia súčinnosť pri získavaní štatistických údajov ohľadom počtu legálne sa zdržujúcich cudzincov sa na území samosprávneho kraja.

Indikátor: pracovné skupiny a zmeny postupov v informovaní.

Zodpovedný subjekt: samosprávne kraje; MV SR.

4. Opatrenie

Podporovať aktívnu účasť a zapojenie cudzincov do života na miestnej úrovni, vrátane účasti vo volených orgánoch samospráv.

Indikátor: počet vykonaných aktivít.

Zodpovedný subjekt: samosprávne kraje.

5. Opatrenie

Kontinuálne mapovať činnosť pomáhajúcich inštitúcií v každom regióne Slovenska samosprávnymi celkami. Zabezpečovať informovanosť migrantov o službách v regióne prostredníctvom aktualizovaného viacjazyčného zoznamu, ktorý sa bude distribuovať napr. na oddelenia cudzineckej polície, zdravotné poisťovne a pod. a bude dostupný na webových sídlach ministerstiev a zastupiteľských úradov SR.

Indikátor: počet vykonaných aktivít, vytvorenie zoznamu.

Zodpovedný subjekt: samosprávne kraje, Únia miest a obcí.

2. Bývanie

Bývanie patrí k jednej z najzákladnejších potrieb človeka a je predpokladom a podmienkou pre realizáciu plnohodnotného života, a tým aj nevyhnutnou podmienkou integrácie cudzinca. Integračná politika deklaruje záujem na tom, aby Slovenská republika dodržiavala svoje medzinárodné záväzky týkajúce sa ochrany ľudskej dôstojnosti a s ňou spojeného prístupu k ubytovaniu, ktoré prináleží aj cudzincom.¹⁹

Bývanie, najmä ak nie je adekvátne a dostupné, sa môže stať nástrojom segregácie alebo getoizácie, najmä v prípade ekonomických migrantov prichádzajúcich do krajiny vo väčšom počte. Vzhľadom na to, že počet migrantov prichádzajúcich na Slovensko je stále pomerne nízky, problém vytvárania get alebo geograficky oddelených osídlení zatiaľ nie je natoľko viditeľný ako v iných (západoeurópskych) krajinách. Práve nízky počet migrantov umožňuje štátu adekvátne sa „pripraviť“ na potenciál vznikania rôznych bariér a prekážok pri riešení problematiky bývania na Slovensku. Samotný problém separácie alebo až segregácie je už hraničnou situáciou, ktorej môžu predchádzať rôzne problémy a bariéry, ktorým čelia migranti po príchode do krajiny.²⁰

Bývanie v tomto zmysle môže byť nástrojom sociálnej politiky štátu od prvého dňa pobytu cudzina na území SR. Integračná politika, ako aj lokálne politiky bývania, majú byť zamerané na zníženie priestorovej a sociálnej segregácie, a to jednak medzi cudzincami, ako aj voči majoritnej populácii. Opatrenia môžu byť všeobecného charakteru, napríklad tzv. rekonštrukčné programy alebo programy na zlepšenie miestnej infraštruktúry a na prilákanie pôvodných obyvateľov. Opatrenia môžu byť tiež špecificky zamerané na cudzincov, napríklad distribučné programy sociálneho bývania, ktorých cieľom je zabrániť ich nadmernej koncentrácii (tým aj getoizácii).²¹

Integračná politika štátu má záujem na rozvoji všeobecného verejného nájomného sektora, v ktorom je podľa odborných odhadov menej ako 3-% bytov.²² Integračná politika preto nalieha na rozvoj štátnej politiky dostupnej pre všetky skupiny obyvateľstva SR, vrátane cudzincov. Rovnako na úrovni samospráv, v rámci *Programu rozvoja bývania* môžu mestá a obce, okrem iných ohrozených skupín obyvateľstva, zabezpečovať primerané bývanie v obecných nájomných bytoch aj pre štátnych príslušníkov tretích krajín žijúcich na území SR.

Strategickým dokumentom zameraným na riešenie problematiky bývania pre marginalizované skupiny je *Dlhodobá koncepcia bývania pre marginalizované skupiny obyvateľstva* a model jej financovania, ktorú schválila vláda SR v roku 2005. Táto koncepcia deklaruje, že existujú skupiny obyvateľov, ktoré si nedokážu bežnými spôsobmi zabezpečiť primerané bývanie a dostávajú sa do pozície sociálne ohrozených marginalizovaných skupín.

¹⁹ Smernica Rady 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom - Článok 11 - Rovnaké zaobchádzanie - 1. Osoby s dlhodobým pobytom majú nárok na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci vo vzťahu k: f) prístupu k tovaru a službám a poskytovaniu tovarov a služieb dostupných pre verejnosť a k postupom pre získanie ubytovania;

²⁰ Elena Kriglerová Gallová (2009). *Kvalitný výskum – podmienka úspešnej integrácie*. Bratislava: SGI.

²¹ CLIP, *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities* (2006)

²² Väčšina týchto bytov je vo vlastníctve miest a obcí a rozhodovanie samosprávy o pridelovaní bytov v ich vlastníctve je v ich plnej kompetencii a je úplne autonómne. Štát prostredníctvom Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR ako ústredného orgánu štátnej správy zodpovedného za smerovanie štátnej bytovej politiky definuje základné podmienky, ktoré musí záujemca o takéto byty splniť a taktiež metodicky vplýva na samosprávy miest a obcí s cieľom dodržiavať rovnaký nediskriminačný a nesegregujúci prístup k bývaniu pre všetky skupiny obyvateľstva, cudzincov nevynímajúc.

Cieľom integračnej politiky je však povzbudiť orgány územnej samosprávy k vnímaniu migrácie ako komplikovaného a komplexného javu a požiadavka nezahrňať všeobecne cudzincov výhradne pod strategické plány na podporu marginalizovaných skupín, ale vnímať ich ako osobitnú kategóriu obyvateľstva a prihliadať na ich špecifické potreby. Integračná politika však zároveň nástojí na potrebe zabezpečiť primerané ubytovanie cudzincom, ktorých je možné považovať za zraniteľných, najmä: identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, azylanti, cudzinci s doplnkovou ochranou, maloletí bez sprievodu, a to v nevyhnutných prípadoch, kedy sú tieto osoby odkázané na pomoc.

V neposlednom rade, z dôvodu podpory prístupu k službám a tovarom pre cudzincov s dlhodobým pobytom²³ v SR, považuje Integračná politika za potrebné najskôr preskúmať podmienky nárokov cudzincov, a to napríklad v oblasti financovania (hypotekárne úvery) a následne vyzvať poskytovateľov služieb k ich modifikácii tak, aby aj v tejto oblasti dochádzalo k približovaniu právneho postavenia usadených cudzincov s právnym postavením občanov SR a EHP.

Integračná politika podporuje rozšírenie možností prechodného či krátkodobého ubytovania štátnych príslušníkov tretích krajín, ale aj ostatného obyvateľstva napr. v sociálnych ubytovniach a útulkoch v kompetencii MPSVR SR, o ktorých sa cudzinci dozvedia na oficiálnej webstránke MPSVR SR, ktoré poskytne informácie cudzincom minimálne v dvoch jazykoch. Príspevok na bývanie, ako ďalší z nástrojov, by mal zohrávať významnejšiu úlohu pri zvyšovaní dostupnosti bývania, a preto by bolo potrebné zabezpečiť poskytovanie príspevku na bývanie tak, aby bolo možné stanovovať podmienky pre získanie príspevku nadväzane na veľkosť domácnosti, typ a štandard bývania a skutočné výdavky na bývanie.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Rozšírenie cieľových skupín štátnych príslušníkov tretích krajín, a tých, ktorým bola priznaná medzinárodná forma ochrany) do koncepčných materiálov, aby cudzinci neboli priradení k marginalizovaným komunitám, ale tvorili samostatnú cieľovú skupinu.

Indikátor: počet dokumentov.

Zodpovedný subjekt: MDVRR SR.

2. Opatrenie

Celková podpora prístupu cudzincov k nájomnému bývaní. V príprave budúcich politík má byť prístupné aj migrantom (s výhľadom do roku 2020). V rámci nového zákona o ŠFRB rozšíriť cieľovú skupinu, ktorá môže získať zvýhodnený úver na výstavbu nájomných bytov aj o právnické osoby. Tým by sa pre neziskový sektor umožnil nový alternatívny zdroj financovania podpory bývania v rámci integračných opatrení.

Indikátor: zmena zákona.

Zodpovedný subjekt: MDVRR SR.

3. Opatrenie

Vypracovanie a zverejnenie dokumentu, ktorého súčasťou bude definovanie terminológie, čo daná samospráva rozumie pod nájomným bývaním, sociálnym bývaním a sociálnou politikou.

Indikátor: počet dokumentov.

---

²³ Podľa Smernice Rady 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom - Článok 11 odsek 1 písmeno f) Rovnaké zaobchádzanie, aj osoby s dlhodobým pobytom majú nárok na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci vo vzťahu k prístupu k tovaru a službám a poskytovaniu tovarov a služieb dostupných pre verejnosť a k postupom pre získanie ubytovania.

Zodpovedný subjekt: ZMOS, samospráva.

4. Opatrenie

Vytvoriť podmienky na poskytovanie zvýhodnených úverov pre odchovancov detských domovov s rovnakým prístupom pre všetkých s poskytovaním úveru až do výšky 100 % v rámci možnosti kúpy aj staršieho bytu.

Indikátor: počet pridelených úverov.

Zodpovedný subjekt: MDVRR SR.

5. Opatrenie

Vytvorenie jednotnej sekcie „bývanie“ na hlavnom webovom sídle MPSVR SR, kde sa poskytnú celkové informácie o možnosti bývania pre cudzincov aj v iných jazykoch.

Indikátor: vytvorenie sekcie v rámci web stránky a obsahové naplnenie stránky.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, MDVRR SR.

3. Kultúrna a spoločenská integrácia

Kultúra ako prirodzený integračný mechanizmus zohráva v oblasti začleňovania cudzincov do slovenskej spoločnosti dôležitú úlohu. Formy a metódy na realizáciu kultúrnej integrácie cudzincov môžu byť rôzne. Môžu to byť aktivity v oblasti podpory živej kultúry, printových alebo digitálnych iniciatív, ale aj podpory neformálno-vzdelávacích aktivít v oblasti kultúry zameraných na predchádzanie xenofóbie, odbúravanie predsudkov a stereotypov voči cudzincom.

Kultúrna integrácia cudzincov zahŕňa niekoľko fáz: od počiatočného zorientovania sa, až po rozvíjanie vzťahov komunity cudzincov a prijímajúcej krajiny. Cudzinci, ktorí prichádzajú do novej spoločnosti, potrebujú pomoc pri zorientovaní sa v nových podmienkach. Pre spokojný a plnohodnotný život sa potrebujú zoznámiť predovšetkým s jazykom, kultúrou, hodnotami a pravidlami života v danej spoločnosti. V tomto smere je dôležitým predpokladom začlenenia sa cudzincov do našej spoločnosti najmä podpora interaktívnych podujatí (tých, ktoré prioritizujú tvorivosť a aktívne zapojenie do tvorby) a inkluzívnych podujatí (tých, ktoré umožňujú stretávať sa spolu rôznym cieľovým skupinám vrátane majority). Zvláštnu pozornosť je treba upriamiť na podporu kultúrnych aktivít pre deti cudzincov, ktorým by sa kultúra hostujúcej krajiny mala prezentovať formou prístupnou deťom.

Z hľadiska medzikultúrnej výmeny a integrácie má nezastupiteľnú úlohu verejnoprávne vysielanie. Medzi úlohy, ktoré verejnoprávne médiá v spoločnosti plnia, by jednoznačne mali patriť aj opatrenia zamerané na integráciu menšín a cudzincov, ktorí žijú na území Slovenskej republiky. Verejnoprávne vysielanie má poskytovať priestor pre prezentáciu rôznych kultúr, ich vzájomnú interakciu a zblížovanie. Spravodajské a publicistické programy vo verejnoprávnom vysielaní by mali zabezpečovať objektívne a nestranné informácie. Informovanie o živote cudzincov a ich kultúre má byť založené na zásadách demokracie a humanizmu a má prispievať k právnemu vedomiu, etickému vedomiu a k environmentálnej zodpovednosti verejnosti a malo by odrážať rozmanitosť názorov, politických, náboženských, filozofických a umeleckých smerov a podporovať rozvoj vedomostnej spoločnosti, utvárať podmienky na spoločenskú dohodu vo veciach verejných s cieľom posilniť vzájomné porozumenie, toleranciu a podporovať súdržnosť rozmanitej spoločnosti.

Z tohto dôvodu Integračná politika zdôrazňuje potrebu prijať také opatrenia, ktoré zaviažu zodpovedné subjekty vyčleniť v rámci verejnoprávneho vysielania priestor pre rôzne formy vysielania, ktorého cieľom bude posilňovanie integračného procesu.

Integračná politika tiež zdôrazňuje potrebu využívať rôzne komunikačné kanály smerom k širokej verejnosti, vrátane sociálnych sietí a iných nových médií, s cieľom približovať tému integrácie širokej verejnosti. V tomto smere je potrebné zdôrazniť potrebu zapojenia širokého spektra subjektov.

V súlade s princípom tzv. integračného mainstreamingu sa Integračná politika zasadzuje za zaradenie cudzincov a témy integrácie a migrácie do grantových schém, ktoré podporujú vznik rôznych mediálnych výstupov a umeleckých diel (napr. Audiovizuálny fond; dotačný systém Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva, ktorý je zameraný na podporu kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva vrátane podpory integrácie cudzincov). Príslušné grantové schémy by

mali zabezpečiť, aby o príspevok mohli žiadať nielen štátni občania Slovenskej republiky, ale aj cudzinci, ktorí sa zdržiavajú na našom území a komunity cudzincov.

V procese integrácie zohrávajú dôležitú úlohu aj združenia resp. komunity cudzincov, alebo tzv. „nových menšín“. Tieto umožňujú novoprichádzajúcemu cudzincovi zoznámiť sa s prostredím, získať cenné informácie, rady a pomoc a všestranne uľahčovať proces integrácie. Nezastupiteľnú úlohu plnia komunity a združenia cudzincov aj pri presadzovaní a obhajobe zákonných práv a oprávnených záujmov cudzincov a pri upozorňovaní na problémy, ktorým cudzinci v procese integrácie čelia. Integrovaná politika preto v plnej miere podporuje existujúce aj novovznikajúce komunity resp. formálne alebo neformálne združenia cudzincov a tzv. „nových menšín“ žijúcich na Slovensku. V plnej miere podporuje ich začlenenie do života na lokálnej aj národnej úrovni a zdôrazňuje zapojenie komunit resp. združení do tvorby strategických dokumentov a prijímania a realizácie opatrení, ktoré sa cudzincov týkajú, vrátane tých na úrovni integračnej politiky.

V tejto súvislosti Integrovaná politika zdôrazňuje potrebu prijímať a realizovať opatrenia, ktoré smerujú k podpore vytvárania a existencie komunit a/alebo združení cudzincov, k ich začleňovaniu do života spoločnosti, prezentácii ich kultúry, hodnôt a zvykov, ako aj opatrenia smerujúce k posilňovaniu komunit a jednotlivých členov v procese ochrany a presadzovania ich práv a oprávnených záujmov a zvyšovanie samostatnosti.

Integrovaná politika tiež jednoznačne podporuje prijatie a realizáciu opatrení, ktoré smerujú k potlačaniu prejavov rasizmu, xenofóbie, diskriminácie a iných foriem nenávisťi a neznášanlivosti voči cudzincom. Je dôležité prijať opatrenia, ktoré preventívne pôsobia, ale zároveň aj tie, ktoré bojujú proti týmto prejavom aj v mediálnej oblasti a na sociálnych sieťach.

V tejto súvislosti Integrovaná politika uznáva a zdôrazňuje nezastupiteľnú úlohu orgánov verejnej moci, ktoré by mali o téme migrácie a integrácie informovať odborne, zrozumiteľne a objektívne. V súčasnosti sa veľmi často stretávame s nesprávnym používaním pojmov, absenciou informovania o pozitívach migrácie a integrácie, zdôrazňovaním negatívnych javov a používaním neodborných argumentov a to aj na úrovni orgánov verejnej moci.²⁴ Preto je jedným z čiastkových cieľov Integrovannej politiky odstránenie týchto javov a to vrátane používania cielených komunikačných a informačných kampaní, posilňovaním odborného dialógu zodpovedných aktérov ale aj objektívnym informovaním širokej verejnosti.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Podporovať poskytovanie priestoru vo verejnoprávnom vysielaní pre programy týkajúce sa témy migrácie a integrácie, podporiť zapojenie komunit resp. združení cudzincov/nových menšín na takomto vysielaní, vrátane príslušnej finančnej podpory.

Indikátor: počet a rôznorodosť programov.

Zodpovedný subjekt: RTVS, MV SR.

2. Opatrenie

Mainstreaming tém migrácie a integrácie do rôznych dotačných schém na podporu informovania o znevýhodnených skupinách obyvateľstva, s cieľom predchádzať všetkým formám násillia, rozvíjať toleranciu, porozumenie inakosti a odbúravať predsudky a stereotypy

---

²⁴ Napríklad používanie slovného spojenia „nelegálny migrant“, alebo „nelegál“, spájanie témy migrácie a integrácie výlučne s rizikami ako napr. zavlečenie a šírenie chorôb alebo zvýšenie kriminality, zahrnutie všetkých cudzincov pod pojem „utečenec“ a podobne.

voči cudzincom. Zdôrazňovať princíp nediskriminácie, tolerancie, prevenciu a boj proti intolerancii a rasizmu a proti vykorisťovaniu a výchova mládeže k tolerancii a nediskriminácii a predchádzaniu extrémizmu.

Indikátor: počet aktivít, zmena dokumentov.

Zodpovedný subjekt: MK SR.

3. Opatrenie

Vytvárať, realizovať a presadzovať realizáciu komunikačných stratégií, rôznych komunikačných a informačných nástrojov a kanálov a zapojiť široké spektrum aktérov s cieľom informovať o integrácii odborne, objektívne a zrozumiteľne. Podporovať kultúrne aktivity zamerané na rozvoj medzikultúrneho dialógu prostredníctvom rôznych organizácií a presadzovať myšlienky porozumenia a vzájomného rešpektovania kultúrnej rozmanitosti s cieľom posilniť sociálnu súdržnosť.

Indikátor: realizácia kampaní, zapojenie aktérov.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, MK SR, MV SR.

4. Opatrenie

Podporiť odborný dialóg o integrácii na rôznych úrovniach.

Indikátor: počet výstupov.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, MV SR

5. Opatrenie

Vytvoriť a prijať etické pravidlá informovania o témach migrácie a integrácie.

Indikátor: Etické pravidlá.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR; Spoluzodpovedné: ministerstvá, mimovládne organizácie.

6. Opatrenie

Navrhovať, prijímať a realizovať opatrenia, ktoré smerujú k potláčaniu prejavov rasizmu, xenofóbie, diskriminácie a iných foriem nenávisťi a neznášanlivosti voči cudzincom. Realizovať preventívne a informačné kampane, vzdelávacie aktivity o migrácii a kultúrnej diverzite, predovšetkým so zameraním na mladých ľudí, súčasťou ktorých by bol verejný záväzok vlády bojovať proti všetkým, aj miernym formám násilia z nenávisťi.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: MV SR, Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť resp. Výboru pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerance.

7. Opatrenie

Podporiť zapojenie cudzincov do občianskeho, kultúrneho a politického života v spoločnosti a zlepšiť dialóg a fungovanie poradných platforiem medzi rôznymi skupinami cudzincov, vládou a občianskou spoločnosťou s cieľom podporiť ich aktívne občianstvo a rovnaký prístup k informáciám.

Indikátor: začlenenie komunit, participácia.

Zodpovedný subjekt: MPSVR, MV SR, v spolupráci s VÚC, ministerstvá, ZMOS, Únia miest Slovenska.

8. Opatrenie

Presadzovať význam pozitívneho prvého kontaktu pre integráciu a identifikovať súčasné nedostatky v súvislosti s významom prvého kontaktu.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: MV SR.

9. Opatrenie

Usilovať sa o prehĺbovanie spolupráce medzi komunitami cudzincov, ich združeniami a organizáciami a orgánmi štátnej správy, územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami a zabezpečovať pritom čo najefektívnejšie využívanie integračných programov všetkými partnermi.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: v spolupráci s VÚC, ministerstvá, ZMOS, Únia miest Slovenska, MEKOMIC, stretnutia s komunitami cudzincov.

10. Opatrenie

Zvážiť vytvorenie osobitného Výboru pre práva cudzincov Rady vlády pre ľudské práva a menšiny.

Indikátor: vytvorenie Výboru pre práva cudzincov.

Zodpovedný subjekt: Rada vlády pre ľudské práva.

11. Opatrenie

Napomáhať odstraňovaniu spoločenských bariér a predsudkov formou interkultúrneho vzdelávania a diskusií pre zamestnávateľov, verejnosť a štátnych zamestnancov. Zvýšiť informovanosť zamestnávateľov o podmienkach zamestnávania cudzincov, najmä o rovnoprávnosti podmienok po získaní povolenia na zamestnanie, o životných a pracovných podmienkach cudzincov a ich sociálnom zabezpečení.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: ministerstvá (okrem MK SR), v spolupráci s VÚC.

12. Opatrenie

Zvýšiť informovanosť pracovníkov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny o problematike rasizmu a diskriminácie. Zabezpečiť tréningy a školenia sociálnych pracovníkov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pokiaľ ide o problematiku „rasy“, rasizmu, diskriminácie a vylučovania a podporovať profesionalizáciu zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti asistencie cudzincom.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: v spolupráci s VÚC, ministerstvá (okrem MK SR).

13. Opatrenie

Venovať zvýšenú pozornosť problematike interkultúrneho vzdelávania, medzikultúrneho dialógu a multikulúrnej výchove. Presadzovať myšlienky porozumenia medzi odlišnými kultúrami a vzájomného rešpektovania kultúrnych rozmanitostí. Posilniť interkultúrne vzdelávanie na školách s dôrazom na problematiku migrácie a integrácie cudzincov, vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v otázke migrácie a znižovania miery predsudkov a stereotypov pri práci s cudzincami.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: v spolupráci s VÚC, ministerstvá (okrem MK SR).

4. Zdravotná starostlivosť

Integračná politika má za cieľ zlepšiť kvalitu integrácie cudzincov v oblasti ochrany ich fyzického a duševného zdravia a to aj v prospech ochrany verejného zdravia. *Integračná politika* má záujem na tom, aby každý jednotlivec ktorý žije na území SR mal možnosť chrániť svoje zdravie a predchádzať zhoršovaniu jeho stavu.

V SR sa zdravotná starostlivosť cudzincom poskytuje v rozsahu a za podmienok, ktoré sú stanovené v medzinárodných zmluvných dokumentoch a v platných právnych predpisoch pre túto oblasť. Zámerom integračnej politiky v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti cudzincom je však postupné zlepšovanie podmienok a prístupu k zdravotnej starostlivosti, v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných zmlúv (Európskej sociálnej charty, Európskej charty práv pacienta, Bratislavskej deklarácie Rady Európy), členstva SR v EÚ a trendom vývoja úrovne zdravotnej starostlivosti v stredovýchodnej Európe.

Cieľom v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti cudzincom a žiadateľom o azyl poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti je zlepšenie úrovne poskytovania zdravotnej starostlivosti, riešenie problémov (prístupu k zdravotnej starostlivosti a úhrady nákladov na túto starostlivosť) a rôznych bariér (jazykových a kultúrnych), ktoré sťažujú cudzincom náležité využívanie zdravotných služieb.

So zámerom zlepšenia poskytovania zdravotnej starostlivosti odporúča Integračná politika s odvolaním na Európsku komisiu zjednotenie zoznamu chorôb, ktoré sa vyšetrujú pri zdravotných prehliadkach cudzincov, so zoznamami, ktoré sú oficiálne vystavené na stránkach rezortov zdravotníctva tak aby došlo k zlepšeniu právnej istoty cudzinca v procese jeho integrácie.

Integračná politika zároveň apeluje na zmenu systému zdravotného poistenia tak, aby jedny z najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, a to deti cudzincov bez zdravotného poistenia a cudzinci s tolerovaným pobytom z dôvodu existencie prekážky administratívneho vyhostenia, mali prístup k zdravotnému poisteniu. Obe uvedené skupiny cudzincov nesmú byť legálne zamestnaní z dôvodu veku alebo právneho postavenia, preto je povinnosťou štátu aby túto faktickú nemožnosť reflektoval po celú dobu trvania ich pobytu na území SR.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Podporovať sebestačnosť cudzincov a zabezpečiť ich prístup a uplatnenie na trhu práce, čím sa zabezpečí aj ich prístup k verejnému zdravotnému poisteniu a prístup k zdravotným službám. Je potrebné zároveň zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti pre marginalizované skupiny, skupiny cudzincov zasiahnutých životnou krízou, osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, seniorov a cudzincov bez trvalého pobytu.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: MZ SR; MPSVR SR.

2. Opatrenie

Informovať poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (interné oznámenie; webové sídlo) o rozsahu zdravotnej starostlivosti poskytovanej na základe predloženia dokladu o oprávnení na poskytnutie zdravotnej starostlivosti cudzincovi.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: MZ SR; MPSVR SR; MV SR.

3. Opatrenie

Zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti pre marginalizované skupiny, skupiny zasiahnuté životnou krízou, osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, seniorov a cudzincov bez trvalého pobytu.

Indikátor: počet aktivít.

Zodpovedný subjekt: MZ SR.

5. Vzdelávanie

Vzdelávanie je kľúčové v procese integrácie jednotlivca do spoločnosti. Umožňuje všetkým obyvateľom krajiny stať sa jej plnohodnotnou súčasťou, pomáha v rozvíjaní vedomostí, a zručností potrebných na uplatnenie sa na trhu práce, ako aj hodnôt a postojov umožňujúcich aktívnu účasť na občianskom, sociálnom a kultúrnom živote.

Právo na vzdelanie je univerzálnym ľudským právom, ktoré zakotvuje Ústava SR a mnohé medzinárodné dokumenty, ktoré sa SR zaviazala uplatňovať. Právo na vzdelanie nie je podmienené štátnym občianstvom, a preto naň majú nárok všetky cieľové skupiny vymedzené touto integračnou politikou.

Vzdelávanie je oblasťou, ktorá zahŕňa široké spektrum aktérov a inštitúcií. Formálny vzdelávací systém zabezpečuje uplatňovanie práva každého jednotlivca na základné vzdelanie a zároveň vytvára podmienky na získanie vyššieho stupňa vzdelania. Neformálne vzdelávanie, ktoré poskytujú mnohé verejné inštitúcie, mimovládne organizácie aj súkromný sektor, umožňuje rozvíjať ďalšie vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré sú potrebné na plnohodnotný život v modernej, demokratickej, rozmanitej a inkluzívnej spoločnosti. Iba zapojením a vzájomnou spoluprácou rozmanitých poskytovateľov formálneho aj neformálneho vzdelávania možno dosiahnuť želané výsledky integračnej politiky.

Integračná politika vymedzuje tri základné cieľové skupiny v oblasti vzdelávania, na ktoré sa vzťahujú jednotlivé opatrenia: deti cudzincov, dospelých cudzincov a občanov SR.

Prvou cieľovou skupinou integračnej politiky v oblasti vzdelávania sú deti cudzincov, ktoré sa narodili v krajine pôvodu svojich rodičov, v inej krajine alebo na Slovensku (tzv. druhá generácia cudzincov) a špecifická skupina maloletých cudzincov bez sprievodu. Podľa súčasne platnej legislatívy sa na deti cudzincov zdržiavajúce sa na území SR vzťahuje povinná školská dochádzka, uplatňujú sa na ne rovnaké práva a vytvárajú sa im rovnaké podmienky vzdelávania, aké majú deti občanov SR²⁵. Mnohé deti cudzincov sa však s ohľadom na okolnosti svojho príchodu či pobytu na Slovensku nachádzajú v špecifickej životnej situácii, z ktorej vyplývajú aj rôzne špecifické výchovno-vzdelávacie potreby.

Mnohé deti cudzincov na začiatku svojej vzdelávacej dráhy nedostatočne ovládajú vyučovací jazyk školy, ktorú navštevujú. U detí, ktoré predtým navštevovali školu v inej krajine, boli s ohľadom na odlišnosti vzdelávacích systémov spravidla rozvíjané iné vedomosti a zručnosti, ako u ich rovesníkov navštevujúcich slovenské školy.

Dôležitým aspektom vzdelávania je aj kultúrna a náboženská rozmanitosť, ktorá je v slovenských školách tradične prítomná a deti cudzincov ju ďalej obohacujú. Kultúrne a náboženské špecifiká všetkých žiakov je žiaduce brať do úvahy na zabezpečenie kvalitného a rešpektujúceho vzdelávacieho procesu, na rozvoj individuálneho potenciálu každého žiaka a na podporu zapájania sa do života školskej a miestnej komunity.

Uvedené špecifiká detí cudzincov si vyžadujú prijímanie cielených opatrení v rámci existujúceho vzdelávacieho systému, ktoré zabezpečia rovné šance na plnohodnotné vzdelávanie všetkých školopovinných detí. Zároveň predpokladajú zmeny v spôsobe zberu a vyhodnocovania údajov o žiakoch, v organizačnom a finančnom zabezpečení jazykového vzdelávania či v metodickej príprave učiteľov a pedagogických asistentov.

Druhou významnou skupinou integračnej politiky v oblasti vzdelávania sú dospelí cudzinci, ktorí na Slovensko prichádzajú z rozličných dôvodov a v krajine sa zdržiavajú

²⁵ Zákon 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, §146

krátkodobo, dlhodobo alebo sa v nej aj natrvalo usádzajú. V ich prípade sa ako významné bariéry integrácie ukazujú predovšetkým neznalosť alebo nedostatočná znalosť slovenského jazyka po príchode do krajiny, neznalosť právnych noriem a fungovania inštitúcií SR, systém uznávania odborných kvalifikácií a nedostatočne rozvinutý systém ďalšieho vzdelávania v podobe rekvalifikačných kurzov či dostupných programov celoživotného vzdelávania.

Špecifickou skupinou dospelých cudzincov sú zahraniční študenti, pri ktorých je potrebné nastaviť podmienky financovania vysokoškolského vzdelávania, s prihliadnutím na špecifickú situáciu humanitárnych migrantov. Integračná politika v prípade zahraničných študentov nastavuje mechanizmy na ich zotrvanie v krajine aj po absolvovaní vysokoškolského štúdia.

V oblasti vzdelávania dospelých cudzincov absentuje systém poskytovania bezplatných základných jazykových kurzov a kurzov občianskej a kultúrnej orientácie. Pre mnohých záujemcov sú oba typy kurzov časovo, regionálne alebo finančne nedostupné. Bezplatné jazykové kurzy a kurzy občianskej a kultúrnej orientácie sú v súčasnosti poskytované iba v rámci projektov mimovládnych a medzivládnych organizácií. Bezplatnosť základných kurzov je pritom vysoko návratnou investíciou do budúcnosti. V rámci integračnej politiky a nástrojov financovania integrácie cudzincov je potrebné vytvoriť priestor na investície do dostupných a/alebo nízkoprahových kurzov slovenčiny pre cudzincov.

Keďže dostatočná úroveň ovládania štátneho jazyka a základná občiansko-kultúrna orientácia sú podmienkami na udelenie štátneho občianstva SR, integračná politika navrhuje aj opatrenia, ktoré dospelým cudzincom umožnia kvalitnú prípravu a úspešné splnenie týchto podmienok. V oblasti vzdelávania sa ukazuje potreba prehodnotiť a presne vymedziť kritériá posudzovania znalosti slovenského jazyka podľa Spoločného európskeho referenčného jazykového rámca.

Tretou, rovnako dôležitou cieľovou skupinou integračnej politiky, sú občania SR. Keďže integrácia je obojstranný proces vzájomného uznania, rešpektovania a uplatňovania práv a povinností, integrácia môže byť úspešná iba vtedy, ak sa do nej zapoja obe strany. V oblasti vzdelávania si to vyžaduje nielen vzdelávanie cudzincov, ale aj zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o migrácii a cudzincoch žijúcich na Slovensku. Špecifickými cieľovými skupinami vzdelávania sú aj rôzne profesijné skupiny, ktoré v rámci výkonu svojho povolania prichádzajú do intenzívneho kontaktu s cudzincami žijúcimi na Slovensku.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

A) JAZYKOVÁ PRÍPRAVA DETÍ CUDZINCOV A MALOLETÝCH BEZ SPRIEVODU

1. Opatrenie

Vytvoriť a zaradiť do ponuky programov kontinuálneho vzdelávania pedagógov vzdelávací program na výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka.

Indikátor: vypracovaný vzdelávací program.

Zodpovedný subjekt: MŠVVaŠ SR, MPC.

B) JAZYKOVÁ PRÍPRAVA A KURZY OBČIANSKO-KULTÚRNEJ ORIENTÁCIE PRE DOSPELÝCH CUDZINCOV

2. Opatrenie

Zostaviť a ponúkať štandardizované kurzy slovenského jazyka pre dospelých cudzincov podľa Európskeho referenčného rámca s možnosťou získať osvedčenie o stupni dosiahnutej jazykovej spôsobilosti.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: MŠVVaŠ SR, MPSVR SR.

3. Opatrenie

Sprístupniť učebnice a metodické pomôcky potrebné na výučbu slovenského jazyka pre dospelých cudzincov v rámci štandardizovaných kurzov.

Indikátor: počet učebníc.

Zodpovedný subjekt: MŠVVaŠ SR, MPSVR SR, MV SR.

4. Opatrenie

Vytvoriť pracovnú skupinu s cieľom vytvorenia regionálne dostupných kurzov slovenského jazyka pre dospelých cudzincov.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: MŠVVaŠ SR, MPSVR SR, MV SR.

5. Opatrenie

Vyvinúť štandardizované kurzy občianskej a kultúrnej orientácie pre dospelých cudzincov s presne vymedzeným obsahom, osnovami a cieľovými požiadavkami.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: MŠVVaŠ SR, MVO.

C) UZNÁVANIE KVALIFIKÁCIÍ, REKVALIFIKÁCIE A ĎALŠIE VZDELÁVANIE DOSPELÝCH CUDZINCOV

6. Opatrenie

Vytvoriť koordinovaný systém poskytovania a financovania rekvalifikačných kurzov pre dospelých cudzincov.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

D) ZVYŠOVANIE POVEDOMIA OBČANOV SR A VZDELÁVANIE ŠPECIFICKÝCH PROFESIJNÝCH SKUPÍN

7. Opatrenie

Vytvoriť grantovú schému pre samosprávy, mimovládne organizácie a organizácie združujúce cudzincov na podporu aktivít zameraných na zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o migrácii a cudzincoch žijúcich na Slovensku a na podporu aktivít prispievajúcich k integrácii na lokálnej úrovni.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: ministerstvá.

8. Opatrenie

Vytvoriť grantovú schému pre vzdelávacie inštitúcie a mimovládne organizácie na podporu aktivít zameraných na vzdelávanie profesijných skupín, ktoré v rámci výkonu svojho povolania prichádzajú do priameho kontaktu s cudzincami žijúcimi na Slovensku.

Indikátor: počet opatrení.

Zodpovedný subjekt: ministerstvá.

6. Zamestnanosť a sociálna ochrana

„Slovenská republika – pokiaľ chce byť dlhodobo úspešnou krajinou (a to nie len po ekonomickej stránke) – sa musí zapojiť do globálneho boja o kvalitné a vysokokvalifikované, ako aj deficitné nižšie kvalifikované pracovné sily pôvodom zo zahraničia.“²⁶

Zamestnanie predstavuje jeden z najdôležitejších prvkov integrácie cudzinca do spoločnosti. Jej úroveň je do veľkej miery ovplyvnená dosiahnutým vzdelaním, predchádzajúcimi pracovnými skúsenosťami, znalosťou jazyka, etnickým pôvodom cudzinca, kultúrnou „blízkosťou“, ale aj nastavením imigračných a sociálnych politík a politiky trhu práce. Pretrvávajúca diskriminácia a komplikované procedúry uznávania dosiahnutého vzdelania a kvalifikácie však znamenajú vážnu prekážku pre výber zamestnania.²⁷

Efektívna a zodpovedná integrácia cudzincov na trh práce je jednou z priorít tejto *Integračnej politiky* ako aj politík EÚ. EÚ odporúča stimulovať a podporovať úsilie členských štátov v oblasti zamestnanosti, sociálnych vecí a rovnakých príležitostí, pričom zdôrazňuje rodový aspekt s cieľom plne využiť potenciál žien imigrantiek na pracovnom trhu. Podľa nových Integrovaných usmernení pre rast a zamestnanosť by mali členské štáty prijať opatrenia na zvýšenie zamestnanosti cudzincov.²⁸ EÚ upozorňuje na potrebu zvýšiť snahu o podporu rovnakých príležitostí pre všetkých, aby sa odbúrali štrukturálne bariéry, na ktoré narážajú migranti, národnostné menšiny a iné zraniteľné skupiny.²⁹

Integračná politika z vyššie uvedených dôvodov kladie dôraz na podporu ekonomickej a sociálnej integrácie všetkých cudzincov, ktorí žijú na území SR.

Predpokladom pre preskúmanie východiskového stavu je vypracovanie zoznamu dlhodobo neobsaditeľných pracovných miest. Zoznam bude slúžiť na preskúmanie východiskového stavu zamestnávania cudzincov a prípadne na nastavenie parametrov pre prijímanie budúcich (možných) nástrojov migračnej politiky³⁰, napríklad vo forme tzv. „slovenskej karty“.

Osobitným cieľom *integračnej politiky* je zjednodušiť administratívnu náročnosť prístupu na trh práce u cudzincov, ktorí získali medzinárodnú ochranu – azyl, eventuálne doplnkovú ochranu. Považujeme za potrebné uľahčiť prístup týchto osôb na trh práce a zlepšiť ich konkurencie schopnosť voči domácim pracovníkom. *Integračná politika* kladie dôraz na vytváranie podmienok pre rekvalifikáciu azylantov a osôb s doplnkovou ochranou s konkrétnym praktickým využitím na miestnej a regionálnej úrovni.

Zamestnávanie cudzincov v SR sa nemá zameriavať iba na krytie nedostatkových profesií na trhu práce, ale rovnako má ísť o vytvorenie podpory riadenej legálnej migrácie kvalifikovaných pracovných síl z tretích krajín: študenti, vedecí a výskumní pracovníci, umelci, podnikatelia, ako aj skupiny zahraničných Slovákov. Aktuálne SR nedisponuje

²⁶ Géza, Mihály; Boris, Divinský (ed.) (2011). *Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050*. Bratislava: Trexima. (s. 91).

²⁷ IOM: Migrácia, zamestnávanie a politiky integrácie na trh práce v Európskej únii, prvá časť: Migrácia a Trhy práce v Európskej únii (2010).

²⁸ Rámcový nariadenie pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín do Európskej únie, KOM(2005)389.

²⁹ Rámcový nariadenie pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín do Európskej únie, KOM(2005)389.

³⁰ Migračná politika s výhľadom do roku 2020.

osobitnými programami, ktorých cieľom je motivovať kvalifikovaných cudzincov, na výkon povolania do SR.³¹

Cieľom *Integračnej politiky* je stimulovať legislatívu a postupy, ktoré by upravovali spoluprácu Slovenska s tretími krajinami (nečlenskými štátmi EÚ), so zámerom podporovať príchod kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensko. Cieľom je zvýšiť úsilie pri vytváraní bilaterálnych dohôd o spolupráci v oblasti ekonomickej migrácie s tretími krajinami. Dôležité je presadzovať aktivity na zatriktívnenie Slovenska pre skupiny migrantov, kde by pracovná migrácia priniesla maximálny benefit.⁸

Problematika zamestnanosti v kontexte integračnej politiky v SR čelí aj problému „plytvania mozgov“ (*brain waste*), kedy kvalifikovaní migranti vykonávajú prácu, ktorá nezodpovedá úrovni ich kvalifikácie. Cieľom je vytvárať aktivity na zabránenie plytvania potenciálu kvalifikovaných cudzincov.³² Cudzinci často uviaznu v tzv. „pasci flexibility“, nakoľko sú nútení byť flexibilnými vo výbere práce, v použití svojich schopností či kvalifikácie a tiež flexibilní v akceptovaní horších pracovných podmienok.³³ Integračná politika má záujem o rozumné odstraňovanie týchto znevýhodnení napomáhaním lepšiemu umiestneniu cudzincov na trhu práce v prospech všetkých a o zlepšovanie výsledkov a pracovných podmienok cudzincov v SR.

Integračná politika ďalej zdôrazňuje zameranie sa na problematiku nútenej práce, a na posilnenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca pre prípady pracovného vykorisťovania migrantov, ktoré nemusia nevyhnutne napĺňať definíciu trestného činu obchodovania s ľuďmi. V rámci opatrení integračnej politiky je dôležité ochraňovať práva obetí vykorisťovania a taktiež im poskytovať adekvátnu podporu v zmysle ochrany ich ľudských práv a možnosti poskytnúť tolerovaný pobyt migrantovi, ktorý bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok.

Migrantky a migranti predstavujú osobitne zraniteľnú skupinu voči domácemu násiliu, z tohto dôvodu Integračná politika dôsledne uplatňuje rodové hľadisko, navrhuje špecifické podporné programy a prihliada na špecifické faktory rizika vzťahujúce sa na ženy migrantky v rámci opatrení zameraných na elimináciu násilia páchaného na ženách. V nadväznosti na to Integračná politika vytvára podmienky na poskytovanie špecifických služieb pre zraniteľné skupiny a posilnenie spolupráce s existujúcimi poradenskými a podpornými službami pre migrantov. Cieľom opatrení Integračnej politiky je naplniť záväzok SR ako jednej z prvých signatárskych krajín a ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu ako významný nástroj skvalitnenia legislatívy, prevencie a intervencií v oblasti násilia v domácnosti a násilia na ženách

Integračná politika v neposlednom rade zdôrazňuje aktívnejšiu úlohu a zapojenie sa do Medzirezortnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov pri Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR v problematike legálnej pracovnej migrácie a zamestnávaní cudzincov v SR.³⁴

---

³¹ Domonkos, Páleník, Radvanský (2010). *Saturovanie dopytu po pracovnej sile prostredníctvom migrácie v Slovenskej republike*. European Migration Network, 2013.

³² Filadelfiová J., Gyárfášová O., Sekulová M., Hlinčíková M. (2011). *Migranti a migrantky na trhu práce v SR - Identifikácia a prekonávanie bariér diskriminácie*. Bratislava: IVO.; Hlinčíková M., Lamačková D., Sekulová M. (2011). *Migranti na slovenskom trhu práce: Problémy a perspektívy*. Bratislava: IVO.

³³ IOM: Migrácia, zamestnávanie a politiky integrácie na trh práce v Európskej únii, prvá časť: Migrácia a Trhy práce v Európskej únii (2010).

³⁴ Géza, Mihály; Boris, Divinský (ed.) (2011). *Nové trendy a prognóza pracovnej migrácie v Slovenskej republike do roku 2020 s výhľadom do roku 2050*. Bratislava: Trexima.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

A) ZAMESTNANOSŤ

1. Opatrenie

Zatraktívňovať slovenský trh práce v zmysle migračnej politiky štátu s výhľadom do roku 2020 a zároveň upevňovať integráciu cudzincov zjednodušením administratívnych postupov v súvislosti so získavaním povolení na pobyt a zamestnanie. (Osobitne s prihliadnutím na osoby z tretích krajín, ktoré získali univerzitný diplom na slovenských školách).

Indikátor: zjednodušenie administratívnych postupov.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, MV SR.

2. Opatrenie

Umožniť študentom z tretích krajín možnosť pracovať aj počas štúdia v tých odboroch, kde chýbajú kvalifikovaní pracovníci (v zmysle analýzy potrieb trhu práce).

Indikátor: zmena vymedzenia.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

B) SOCIÁLNA OCHRANA

Postavenie cudzinca je významným faktorom podmieňujúcim vysokú mieru rizika chudoby a sociálneho vylúčenia. V rámci integračnej politiky je vo vzťahu k cudzincom jedným zo základných nosných pilierov sociálnej ochrany dodržiavanie ľudských práv a princípu rovnakého zaobchádzania. V oblasti sociálnej ochrany je cieľom integračnej politiky zabezpečenie sústavnej garancie rovnakého postavenia cudzincov ako občanov SR a prijímanie opatrení v záujme zlepšenia kvality života cudzincov na Slovensku a prístupu k nim.

3. Opatrenie

Zaviesť evidenciu a štatistické sledovanie údajov o poskytovaných sociálnych službách v zariadeniach sociálnych služieb poskytovaných cudzincom.

Indikátor: zavedenie evidencie.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, ÚPSVaR.

4. Opatrenie

Sústavne zlepšovať podmienky poskytovania sociálnych služieb cudzincom v zariadeniach sociálnych služieb.

Indikátor: zavedenie evidencie.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR v spolupráci so samosprávnymi krajmi.

5. Opatrenie

Dosiahnuť lepšie zapojenie sociálnych partnerov, mimovládnych a medzinárodných organizácií do vypracovania a implementácie integračných opatrení.

Indikátor: zmena vymedzenia.

Zodpovedný subjekt: ministerstvá.

6. Opatrenie

Podporiť opatrenia v rámci operačných programov, ktoré by umožnili financovať projekty a programy zamerané na integráciu cudzincov.

Indikátor: prijaté zmeny.

Zodpovedný subjekt: ministerstvá (okrem MK SR).

7. Opatrenie

V rámci príprav legislatívnych predpisov v oblasti štátnej sociálnej podpory a pomoci v hmotnej núdzi zohľadňovať potreby cudzincov a ich rodinných príslušníkov tak, aby postavenie cudzincov legálne žijúcich na území Slovenska bolo rovnaké ako postavenie občanov SR.

Indikátor: prípade zmeny legislatívy garancia postavenia cudzincov.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

8. Opatrenie

Podporovať prístup jednotlivcov a rodín cudzincov k dávkam štátnej sociálnej podpory a k dávke a príspevkom pomoci v hmotnej núdzi s osobitným zreteľom na zraniteľné kategórie cudzincov.

Indikátor: počet poskytnutých dávok štátnej sociálnej podpory a počet poskytnutej pomoci v hmotnej núdzi.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

9. Opatrenie

Prijímať opatrenia na zlepšenie života cudzincov na Slovensku s cieľom zmiernenia a odstraňovania chudoby a predchádzania sociálnemu vylúčeniu; naďalej zaraďovať cudzincov medzi skupiny potenciálne ohrozené vylúčením a chudobou.

Indikátor: počet prijatých opatrení.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

10. Opatrenie

Otvoriť diskusiu s predstaviteľmi odborov o možnostiach a dôležitosti ich zapojenia do boja proti nútenej a exploitatívnej práci migrantov.

Indikátor: počet prijatých opatrení.

Zodpovedný subjekt: KOZ, MPSVR SR, MVO, komunity

11. Opatrenie

Podporiť a zjednodušiť integráciu na trh práce držiteľov prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny, ktorí sú rodinnými príslušníkmi cudzincov vykonávajúcich pracovnú, podnikateľskú, výskumnú a vedeckú činnosť.

Indikátor: zmena legislatívy.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, ÚPSVaR.

12. Opatrenie

Pri preukazovaní štatútu obete na účely autonómneho povolenia na pobyt prihladať na komplexnosť problému domáceho násillia, limity dostupných intervencií (zo strany polície a ďalších autorít a pomáhajúcich organizácií) a vyžadovať takú mieru dôkazov, ktorá je zlučiteľná so situáciou obete.

Indikátor: zmena legislatívy.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR, ÚPSVaR.

13. Opatrenie

Cielene informovať pracujúcich migrantov a predstaviteľov migrantských organizácií (napr. formou letákov alebo posilnenia kapacít poradenských centier) o právach pracovných migrantov a zapojiť predstaviteľov migrantských organizácií do spolupráce s pomáhajúcimi organizáciami a štátnymi inštitúciami s cieľom podporiť ochranu pracovných migrantov.

Indikátor: počet prijatých opatrení.

Zodpovedný subjekt: NIP, ministerstvá, MVO, komunity

7. *Občianstvo Slovenskej republiky*

Štátne občianstvo SR je právnym vzťahom medzi občanom SR a Slovenskou republikou. Každému občanovi prirodzene patria jeho občianske a politické práva. Právny systém Slovenskej republiky priznáva právny nárok na slovenské štátne občianstvo len deťom slovenských štátnych občanov. V ostatných prípadoch neexistuje na udelenie slovenského štátneho občianstva právny nárok. O žiadostiach o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky rozhoduje Ministerstvo vnútra SR. Na konanie sa vzťahujú ustanovenia všeobecného predpisu o správnom konaní.³⁵ V rámci rozhodovacieho procesu musia byť zohľadnené najmä záväzky SR vyplývajúce z medzinárodných dohovorov³⁶, ktorým slovenský právny poriadok priznáva prednosť pred zákonmi, ako aj vnútroštátna právna úprava štátneho občianstva³⁷.

Udelenie štátneho občianstva je prirodzeným zavŕšením procesu integrácie cudzinca v danej spoločnosti. Nie každá integrácia cudzinca je však automaticky zavŕšená udelením štátneho občianstva. Keďže na udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky nie je právny nárok ani po splnení zákonných podmienok a štátne občianstvo Slovenskej republiky nemožno odobrať, pri jeho udeľovaní ministerstvo vnútra postupuje mimoriadne dôkladne a uprednostňuje záujmy štátu nad individuálnymi záujmami. Dôležitými skutočnosťami pri posudzovaní žiadosti je posúdenie celkovej integrácie žiadateľa do spoločnosti, jeho prínosu pre spoločnosť a zžitie sa s kultúrnym a sociálnym prostredím a zákonmi krajiny, o ktorej štátne občianstvo sa uchádza. Nemenej dôležité je aj bezpečnostné hľadisko a zabezpečenie ochrany záujmov Slovenskej republiky, práv a slobôd všetkých občanov Slovenskej republiky.

Prístup k štátnemu občianstvu SR sa, z pohľadu integračného procesu, považuje za kľúčový, keďže právne postavenie štátneho príslušníka tretej krajiny sa stáva rovnocenným s právnym postavením ostatných občanov. Podľa zákona o štátnom občianstve SR je štátne občianstvo SR rovnocenné bez ohľadu na právny titul jeho nadobudnutia.³⁸ Integračná politika sa zameriava predovšetkým na nadobudnutie štátneho občianstva SR udelením (tzv. naturalizácia), keďže z pohľadu štátneho príslušníka tretej krajiny je to najčastejší spôsob akým možno štátne občianstvo nadobudnúť.

Súčasná právna úprava naturalizácie kladie na žiadateľa oveľa väčšie nároky na preukázanie splnenia zákonných podmienok pre udelenie štátneho občianstva ako v minulosti.³⁹ V dôsledku fenoménu boja proti terorizmu a odhaľovania možnej existencie bezpečnostných rizík nastala aj značná sekuritizácia inštitútu štátneho občianstva. Ministerstvo vnútra SR si v rámci posudzovania žiadosti o udelenie štátneho občianstva musí vyžiadať od príslušného útvaru Policajného zboru stanovisko k žiadosti, od Generálnej

³⁵ Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.

³⁶ Európsky dohovor o občianstve (1997)

³⁷ Zákona NR SR č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve SR v znení neskorších predpisov.

³⁸ § 10 Zákona NR SR č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve SR v znení neskorších predpisov.

³⁹ Žiadateľ musí splniť podmienku bezúhonnosti, preukázať ovládanie slovenského jazyka slovom aj písmom a všeobecných znalostí o SR, plnenie povinností vyplývajúcich z ustanovení právnych predpisov upravujúcich pobyt cudzincov na území SR, verejné zdravotné poistenie, sociálne poistenie, starobné dôchodkové sporenie, dane, odvody, poplatky, zamestnávanie cudzincov a ďalšie povinnosti vyplývajúce pre cudzincov z právneho poriadku Slovenskej republiky. Žiadateľovi nemohol byť uložený trest vyhodenia, nie je proti nemu vedené trestné stíhanie, vydávacie konanie, konanie o vykonaní európskeho zatýkacieho rozkazu, konanie o administratívnom vyhodení alebo konanie o odňatí azylu.

prokuratúry SR odpis z registra trestov týkajúcich sa žiadateľa, a ak je to potrebné vyžiada si aj stanoviská od Slovenskej informačnej služby a iných dotknutých štátnych orgánov. Zásadnou zmenou v zákone o štátnom občianstve bolo aj uzákonenie požiadavky ovládania slovenského jazyka žiadateľom.

Zákon o štátnom občianstve pozitívne reaguje na situáciu osôb bez štátneho občianstva („stateless persons“), vo vzťahu ku ktorým priaznivejšie upravuje podmienku trvania a druhu pobytu nevyhnutného pre podanie žiadosti o štátne občianstvo⁴⁰. Táto úprava je plne v súlade s medzinárodnými záväzkami SR a umožňuje vyriešiť situáciu osôb, ktoré by inak ostali bez akéhokoľvek občianstva. V slovenskej právnej úprave ale chýba právna úprava, ktorá by určovala postup pri zisťovaní, či je osoba bez štátneho občianstva a kritériá pre priznanie postavenia osoby bez štátneho občianstva. Takáto procedúra by mala zahrnúť osoby, ktoré sú bez štátneho občianstva *de iure* ale aj *de facto*. Inšpirovať sa je možné pozitívnymi príkladmi Maďarska a Španielska, kde boli zavedené konania, v ktorých sa zisťuje a určuje, či je konkrétna osoba bez štátneho občianstva. Tým by sa odstránila súčasná roztrieštenosť tejto otázky a prispelo by sa k posilneniu právneho postavenia istoty osôb, ktoré sa na našom území dlhodobo nachádzajú a sú bez akéhokoľvek štátneho občianstva.

Integračná politika SR má záujem na tom, aby sa cudzinci, ktorí sú súčasťou slovenskej spoločnosti alebo sa svojou činnosťou významne zaslúžili o prínos pre SR stávali občanmi SR. Klesajúci demografický trend⁴¹ na našom území naznačuje, že SR by mala byť voči štátnym príslušníkom tretích krajín otvorenejšia a poskytovať im čo najvhodnejšie podmienky pre ich život na území Slovenska a následne im uľahčovať život ako naturalizovaných občanov.

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Zaviest' možnosť zrýchleného doručovania žiadosti zo zastupiteľského úradu na príslušný Úrad hraničnej a cudzineckej polície. Transformácia kuriérnej služby MZVaEZ SR.

Indikátor: zmena vymedzenia.

Zodpovedný subjekt: MZVaEZ SR.

---

⁴⁰ Osoby bez štátneho občianstva môžu podať žiadosť o udelenie občianstva ak majú na území Slovenska povolený oprávnený pobyt nepretržite po dobu troch rokov.

⁴¹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_pop1ctz&lang=en

8. Maloletí bez sprievodu

Integračná politika venuje osobitnú pozornosť integrácii maloletých bez sprievodu. Maloletý bez sprievodu je legálnym pojmom, ktorý používajú právne normy SR, vrátane zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Medzinárodné dokumenty používajú aj pojem „odlúčené dieťa“ („separated child“), kladúc tak dôraz na to, že ide predovšetkým o deti. Opatrenia týkajúce sa napríklad vzdelávania, ktoré sa týkajú maloletých bez sprievodu, sa nachádzajú aj v predchádzajúcich kapitolách, ktoré sa týmto špecifickým témam priamo venujú.

Maloletí bez sprievodu patria k osobitne zraniteľným skupinám, pretože ide o deti, ktoré sa nachádzajú v cudzej krajine a sú odlúčené od svojich rodičov resp. zákonných zástupcov. V mnohých prípadoch ide o utečencov alebo siroty, avšak môže ísť aj o deti, ktoré za prácou vyslali ich rodičia. Tieto deti sú zvlášť ohrozené rizikami ako zneužívanie na účely nútenej práce, sexuálne vykorisťovanie či iné zneužívanie a obchodovanie s ľuďmi. Úlohou slovenských štátnych orgánov je identifikácia maloletých bez sprievodu, poskytnutie ochrany a starostlivosti a nájdenie riešenia životnej situácie dieťaťa, ktoré bude v súlade s jeho najlepšimi záujmami.

Slovenská republika má vypracovaný a fungujúci systém starostlivosti o maloletých bez sprievodu, do ktorého sú zapojené nasledujúce orgány: ÚHCP P PZ (prvotná identifikácia maloletých bez sprievodu, rozhodovanie o pobyte), MPSVR SR (starostlivosť o maloletých bez sprievodu), súdy (rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých bez sprievodu) a MŠVVaŠ SR (vzdelávanie maloletých bez sprievodu). V určitých prípadoch zasahuje do tohto systému Migračný úrad MV SR, ak sa maloletý bez sprievodu spoločne s opatrovníkom/poručníkom rozhodne podať žiadosť o udelenie azylu. MV SR má dôležitú úlohu aj v oblasti finančného zabezpečenia starostlivosti o maloletých bez sprievodu, keďže spravuje prostriedky EÚ v rámci programu Solidarita a riadenie migračných tokov, ktoré sú významným zdrojom aj v oblasti starostlivosti o deti bez sprievodu v SR.

V systéme starostlivosti o maloletých bez sprievodu sú zapojené aj mimovládne organizácie, ktoré v hľadať spolupráci s ostatnými aktérmi pomáhajú strategické aj individuálne riešenia v najlepšom záujme detí. Dôležité úlohy plnia aj medzinárodné organizácie a to Výbor OSN pre práva dieťaťa, Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov a Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM).

Slovenská republika uznáva a plní záväzky, ktoré jej vyplývajú z Dohovoru OSN o právach dieťaťa. V súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa, „Najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi“⁴². V roku 2013 vydal Výbor OSN pre práva dieťaťa Všeobecný komentár č. 14 o práve dieťaťa na zohľadnenie jeho/ jej najlepšieho záujmu ako primárne hľadisko⁴³ (ďalej len „Komentár“). Podľa tohto Komentára najlepší záujem dieťaťa vychádza z trojitého konceptu: Je substantívnym právom dieťaťa, to znamená, že má zásadný význam pri zohľadňovaní rôznych záujmov. Zároveň je to záruka, že tento princíp bude vždy uplatňovaný. Najlepší záujem dieťaťa je zároveň procedurálnym pravidlom – znamená to, že nestačí ho zohľadniť len v konečnom rozhodnutí, ale v celom procese rozhodovania a vždy zohľadňovať možné pozitívne či negatívne vplyvy na dieťa. Navyše

⁴² Čl. 3 ods. 1 Dohovoru

⁴³ Committee on the Rights of the Children, General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), 29 May 2013

treba najlepší záujem zohľadniť nielen pri prijímaní rozhodnutí/ opatrení vo vzťahu k individuálnemu dieťaťu, ale aj vo vzťahu k určitej skupine detí alebo detí vo všeobecnosti. V treťom chápaní je najlepší záujem dieťaťa základný interpretačný právny princíp.

Dohovor OSN o právach dieťaťa posunul dieťa z pozície objektu ochrany či opatrení do pozície subjektu práva, teda do pozície nositeľa práv. V tejto súvislosti Integrovaná politika navrhuje opatrenia, ktoré ešte viac zosúladiť opatrenia, ktoré sú v oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu uplatňované SR s textom Dohovoru OSN o právach dieťaťa.⁴⁴

SR v plnej miere uplatňuje aj článok 22 Dohovoru OSN pre práva dieťaťa, podľa ktorého „Ak rodičov alebo iných členov rodiny nemožno nájsť, poskytuje sa dieťaťu rovnaká ochrana ako každému inému dieťaťu z akéhokoľvek dôvodu trvale alebo prechodne zbavenému svojej rodiny, ako je ustanovené týmto Dohovorom.“

Integrovaná politika vychádza a odvoláva sa aj na strategické dokumenty Európskej únie, týkajúce sa maloletých bez sprievodu a ich integrácie. Akčný plán EÚ týkajúci sa maloletých bez sprievodu na roky 2010 až 2014⁴⁵ hovorí o integrácii v bode 5.2. a uvádza, „Opatrenia na podporu ich integrácie do hostiteľskej spoločnosti majú vzhľadom na ich mimoriadne zraniteľné postavenie zásadný význam. Právne predpisy a politiky EÚ neriešia situáciu maloletých, ktorých návrat nie je možný. Úprava vydávania povolení na pobyt z humanitárnych dôvodov, dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo iných dôvodov je tak ponechaná na vnútroštátne právne predpisy. V prípadoch, keď návrat nie je možný alebo keď sa dospeje k záveru, že integrácia v krajine pobytu je v najlepšom záujme dieťaťa, maloletým bez sprievodu by sa mal priznať právny status, ktorý im poskytuje aspoň také isté práva a ochranu ako predtým, a malo by sa im zaistiť vhodné ubytovanie. Maloletí by mali byť podporovaní na svojej ceste k úspešnej integrácii do hostiteľskej spoločnosti.“

V súlade s Akčným plánom, ak zlúčenie s rodinou nie je možné alebo nie je v najlepšom záujme maloletého bez sprievodu, pristupuje SR k hľadaniu trvalého riešenia pre dieťa na jej území. Starostlivosť o maloletých bez sprievodu je zabezpečená predovšetkým inštitucionálne, prostredníctvom detských domovov. V tejto oblasti by mala SR predovšetkým podporiť vhodné nastavenie integračných opatrení tak, aby reagovali na osobitné potreby maloletých bez sprievodu, ale aby zároveň zabránili segregácii týchto detí a naopak, aby sa posilnila ich interakcia s obyvateľstvom. Starostlivosť o maloletých bez sprievodu je v súčasnosti komplikovaná aj vysokou mierou „útekov“ respektíve „zmiznutí“ maloletých bez sprievodu bezprostredne po umiestnení do detského domova. Presné príčiny tohto javu nepoznáme, avšak z dôvodu zraniteľnosti maloletých bez sprievodu a ohrozenia rôznymi vážnymi rizikami, je potrebné prijímať opatrenia, ktoré budú cielene pôsobiť ako prevencia útekov/zmiznutí.

S cieľom predchádzať sekundárnej traumatizácii dieťaťa je nevyhnutné nastaviť integračné opatrenia tak, aby zohľadňovali jazykovú bariéru, kultúrne odlišnosti a špecifické potreby maloletých bez sprievodu. Rámec pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín do Európskej únie zdôrazňuje potrebu „zlepšovať“ životné prostredie pokiaľ ide o ubytovanie, zdravotnú starostlivosť, zariadenia starostlivosti o deti, miestnu bezpečnosť a príležitosti na

⁴⁴ Podľa Petra Guráňa, zástupcu SR vo Výbore OSN pre práva dieťaťa, tento zásadný posun dieťaťa do aktívnej roviny často chýba v procesoch konania a rozhodovania o deťoch bez sprievodu v našej krajine. Príkladmi môže byť pridelenie a práca opatrovníka, spôsob a metódy určovania veku, prezumpcia plnoletosti a podobne. Článok 3 Dohovoru - najlepší záujem dieťaťa - a článok 12 – právo byť vypočutý – nie sú vždy uplatňované v plnom rozsahu a ich váhe, či správne interpretované. Guráň, P., Predslov, In: Fajnorová, K., Številová, Z., Dieťa alebo dospelý? Ochrana práv cudzincov v konaniach o určenie veku a v konaniach o zaistení, Liga za ľudské práva, 2013

⁴⁵ Oznámenie Európskej komisie Európskemu parlamentu a Rade, dostupné online v slovenskom jazyku na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:SK:HTML>

vzdelávanie, dobrovoľné práce a odbornú prípravu, stav verejných priestorov a existenciu podporných azylových centier pre deti a mládež⁴⁶.

Európsky parlament vydal v roku 2011 rezolúciu Deti bez sprievodu v Európe: otázky príchodu, pobytu a návratu⁴⁷, v ktorej v súvislosti s pobytom maloletých bez sprievodu a ich integráciou v hostiteľskej krajine poukazuje okrem iného na hľadanie trvalých riešení od prvého kontaktu s dieťaťom; poskytnutie právnej, sociálnej a psychologickkej asistencie; podrobenie dieťaťa určovaniu veku len v prípade, že existujú dôvodné pochybnosti o veku s uplatnením prezumpcie maloletosti a s možnosťou preskúmania rozhodnutia o veku; prístup k adekvátnemu ubytovaniu, vzdelávaniu, odbornej príprave a zdravotnej starostlivosti pre všetkých maloletých bez sprievodu bez ohľadu na ich imigračný status, vrátane okamžitej psychologickkej starostlivosti, cielenej asistencie vo vzdelávacom procese, umiestnenia v náhradnej rodine alebo v špecializovanom zariadení ústavnej starostlivosti, a integračnej asistencie pre deti so zdravotným postihnutím. V neposlednej rade Európsky parlament zdôrazňuje potrebu zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa ako primárneho princípu pri všetkých rozhodnutiach, opatreniach a postupoch.

Identifikácia maloletých bez sprievodu v rámci migračných tokov je teda nevyhnutnou a kľúčovou úlohou zodpovedných orgánov tak, aby sa zabránilo vylúčeniu týchto detí z ochrany, ktorá im podľa zákonov prináleží. Integračná politika vyzýva na ich riešenie tak, aby prijaté opatrenia boli plne v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa a ďalšími medzinárodnými a európskymi dokumentmi.

Európska komisia v Priebežnej správe o plnení akčného plánu týkajúceho sa maloletých bez sprievodu uvádza nasledovné: „Komisia bude ďalej poskytovať finančné prostriedky na projekty týkajúce sa detí bez sprievodu. Je však potrebné zintenzívniť úsilie o využívanie týchto prostriedkov. Členské štáty a organizácie občianskej spoločnosti sa vyzývajú, aby predložili ciele návrhy, ako posunúť vykonávanie spoločného prístupu EÚ k maloletým bez sprievodu dopredu. Dôležitým prínosom by mohli byť nové projekty zamerané na najlepšie postupy v oblasti prevencie miznutia detí z opatrovateľských zariadení, zlepšovania úrovne ubytovania a riešenia situácií, keď dosiahnu vek 18 rokov. Napokon je potrebné zabezpečiť dostupnosť finančných prostriedkov aj po roku 2013. Fond pre azyl a migráciu by v budúcnosti mal slúžiť na zjednodušenie financovania projektov zameraných na maloletých bez sprievodu.“⁴⁸ V návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond pre azyl a migráciu, „Oprávnené opatrenia by mali predovšetkým zohľadňovať konkrétnu situáciu zraniteľných osôb, pričom osobitná pozornosť a ciele reakcia by sa mala zamerať na maloletých bez sprievodu a ďalších maloletých vystavených riziku“.

Pri navrhovaní konkrétnych opatrení vychádza Integračná politika z vyššie citovaných dokumentov. Integračná politika sa zasadzuje za neustále zlepšovanie systému ochrany a starostlivosti o maloletých bez sprievodu a uznáva potrebu prijímania osobitných integračných opatrení. Primárnym hľadiskom, z ktorého Integračná politika vychádza je princíp najlepších záujmov dieťaťa a snaha o zrovnoprávnenie postavenia maloletých bez sprievodu s deťmi, ktoré sú občanmi SR, s prihliadnutím na ich osobitné potreby, kultúrnu odlišnosť a zvýšenú zraniteľnosť.

⁴⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:SK:PDF>

⁴⁷ Parliamentary Assembly Resolution 1810 (2011): <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/tal1/ERES1810.htm>

⁴⁸ Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade, COM/2012/0554 final, dostupné online v slovenskom jazyku: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0554:FIN:SK:HTML>

OPATRENIA, ktoré by mali byť predmetom rozpracovania:

1. Opatrenie

Vypracovať metodickú príručku k aplikácii princípu najlepšieho záujmu dieťaťa vo všetkých postupoch, opatreniach a rozhodnutiach prijímaných vo vzťahu k maloletým bez sprievodu. Cieľová skupina: štátni zamestnanci rozhodujúci vo veciach maloletých bez sprievodu, ako aj iné subjekty, vrátane MVO, pracujúcich s maloletými bez sprievodu.

Indikátor: metodická príručka.

Zodpovedný subjekt: akreditované subjekty.

2. Opatrenie

Identifikovať príčiny útekov/zmiznutí maloletých bez sprievodu a prijať preventívne opatrenia.

Indikátor: prijaté opatrenia.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

3. Opatrenie

Zjednodušiť proces, respektíve zabezpečiť prístup k umiestňovaniu azylantov a osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou v domovoch sociálnych služieb.

Indikátor: zmena vymedzenia.

Zodpovedný subjekt: MPSVR SR.

Annex

Kontext integračnej politiky v Slovenskej republike

Štatistiky pobytu cudzincov v SR

Počet povolených pobytov cudzincom platných k 30. 06. 2013

Česká republika: 9185 (trvalý: 9147; tolerovaný: 38). Maďarsko: 6619 (trvalý: 6611; tolerovaný: 8). Ukrajina: 6472 (prechodný: 3662; trvalý: 2772; tolerovaný: 38). Rumunsko: 5949 (trvalý: 5942; tolerovaný: 7). Poľská republika: 4804 (trvalý: 4800; tolerovaný: 4). Srbská republika: 3766 (prechodný: 3308; trvalý: 447; tolerovaný: 11)

Počet povolených pobytov štátnym príslušníkom tretích krajín platných k 30. 06.2013

Ukrajina: 6472 (prechodný: 3662; trvalý: 2772; tolerovaný: 38). Srbská republika: 3766 (prechodný: 3308; trvalý: 447; tolerovaný: 11). Ruská federácia: 2485 (prechodný: 1106; trvalý: 1373; tolerovaný: 6). Vietnamská socialistická republika: 2069 (prechodný: 729; trvalý: 1292; tolerovaný: 48). Čínska ľudová republika: 1868 (prechodný: 786; trvalý: 1078; tolerovaný: 4). Kórejská republika: 1574 (prechodný: 1161; trvalý: 413). Spojené štáty americké: 905 (prechodný: 470; trvalý: 432; tolerovaný: 3).

Tabuľka 1: Druhy povolených pobytov platných k 30. 06. 2013

Druh pobytu		k 30. 06. 2013
Prechodný pobyt		14 220
z toho	Štátni príslušníci tretích krajín	14 200
	Občania EHP	-
Trvalý pobyt		53 849
z toho	Štátni príslušníci tretích krajín	11 066
	Občania EHP	42 783
Tolerovaný pobyt		336
z toho	Štátni príslušníci tretích krajín	243
	Občania EHP	93
Spolu		68 405
z toho	Štátni príslušníci tretích krajín	25 529
	Občania EHP	42 876

Zdroj: UHCP

Azyl k 31. máju 2013

Počet žiadostí o udelenie azylu: 2011: 491. 2012: 732. 2013: 184. Spolu od roku 1993: 57 403. Udelený azyl: 2011:12. 2012: 32. 2013: 2. Spolu od roku 1993: 618. Neudelený azyl: 2011:186. 2012: 334. 2013: 60. Spolu od roku 1993: 7523. (Zdroj: Migračný úrad MV SR).

Doplnková ochrana k 31. máju 2013

Poskytnutá doplnková ochrana: 2011: 91. 2012: 104. 2013: 14. Poskytnutá doplnková ochrana spolu od roku 1993: 512. Neposkytnutá doplnková ochrana: 2011: 48. 2012:153. 2013: 24. Neposkytnutá doplnková ochrana spolu od roku 2007: 1413. (Zdroj: Migračný úrad MV SR).

Štatistiky usadených cudzincov podľa trvalého pobytu

Štátne o občianstvo:

Tabuľka 2: Obyvatelia s trvalým pobytom na území SR k 31.12.2012

Obyvateľstvo s trvalým pobytom na území SR k k 31.12.2012	5 410 836
Občania SR	5 337 911
Občania EÚ (okrem Slovenska)	55 909
Podiel občanov EÚ na celkovom obyvateľstve v SR (%)	1,0
Štátni príslušníci tretích krajín	17 016
Podiel občanov tretích krajín na celkovom obyvateľstve v SR	0,3
Podiel cudzincov na celkovom obyvateľstve	1,3

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 3: Počet maloletých cudzincov (0 - 14 rokov) s trvalým pobytom na území SR k 31.12. 2012

Cudzinci s trvalým pobytom na území SR k 31.12.2012	4 719
Občania EÚ (okrem Slovenska)	3 184
Štátni príslušníci tretích krajín	1 535

Zdroj: ŠÚ SR

K 31.12.2012 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny vykonávali opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre 151 maloletých bez sprievodu. Z celkového počtu maloletých bez sprievodu bolo 144 umiestnených v detskom domove pre maloletých bez sprievodu, 1 maloletý bez sprievodu bol umiestnený v detskom domove a 6 maloletých bez sprievodu bolo umiestnených v záchytnom tábore.

Tabuľka 4: podiel žien a mužov medzi cudzincami s trvalým pobytom na území SR k 31. 12. 2012

Vybrané ukazovatele	Pohlavie	Cudzinci spolu	Krajiny EÚ (okrem SR)	Štátni príslušníci tretích krajín	Podiel občanov EÚ podľa pohlavia na celkovom počte cudzincov	Podiel občanov tretích krajín podľa pohlavia na celkovom počte cudzincov
Pohlavie	Spolu	72 925	55 909	17 016	76,7	23,3
	Muži	43 599	34 709	8 890	47,6	12,2
	Ženy	29 326	21 200	8 126	29,1	11,1

Zdroj: ŠÚ SR

Štatistiky v oblasti zamestnávania cudzincov

Informačné karty

Uvedené štatistiky odrážajú stav k máju 2013. Občania EÚ na informačné karty: **9594**. Štátni príslušníci tretích krajín na informačné karty: **1326**. Štátni príslušníci tretích krajín na povolenia na zamestnanie: **4184**. Počet uchádzačov o zamestnanie so štátnou príslušnosťou inou ako SR: **1091**. (Zdroj: ÚPSVaR).

Prehľad počtu informačných kariet o vzniku pracovnoprávneho vzťahu občana EÚ a jeho rodinného príslušníka na území SR (stav): **9594** (prvých šesť): Rumunsko: 3571. Česko: 1579. Maďarsko: 1290. Poľsko: 994. Bulharsko: 499. Nemecko: 296. Taliansko: 286. (Zdroj: ÚPSVaR).

Prehľad počtu občanov tretích krajín zamestnaných na území SR na základe informačných kariet (stav): **1326** (prvých šesť): Srbsko: 299. Ukrajina: 153. Kórejská republika: 153. Rusko: 59. Spojené štáty: 36. Chorvátsko: 20. (Zdroj: ÚPSVaR).

Prehľad počtu príslušníkov tretích krajín s platným povolením na zamestnanie: **4184**. Ukrajina: 816. Kórejská republika: 637. Vietnam: 329. Čína: 333. Srbsko: 224. Thajsko: 201. Spojené štáty: 200. (Zdroj: ÚPSVaR).

Celková výška poberaných sociálnych dávok pre cudzincov a štátnych príslušníkov tretích krajín

Podľa štatistických údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v mesiaci máj 2013 poberalo dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke 285 cudzincov v celkovej sume 33 133 Eur. (Zdroj: ÚPSVaR).

Prehľad počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie v SR podľa štátneho občianstva

Maďarsko: 141 (ženy: 56); Poľsko: 135 (ženy: 85); Rumunsko: 51 (ženy: 25); Nemecko: 9 (ženy: 3); Spojené kráľovstvo: 5 (ženy: 2); Španielsko: 4 (ženy: 0). Celkový počet uchádzačov o zamestnanie 1091 (ženy: 601). (Zdroj: ÚPSVaR).

Zoznam skratiek

AZZZ SR - Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
EHP – Európsky hospodársky priestor
EHS – Európske hospodárske spoločenstvo
EIF – Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín
ERDF – Európsky fond regionálneho rozvoja
ERF – Európsky fond pre utečencov
ES – Európske spoločenstvo
ESF – Európsky sociálny fond
EÚ – Európska únia
EURES (European Employment Services) – Európske služby zamestnanosti
FSR – Fond sociálneho rozvoja
IFJ – Medzinárodná federácia novinárov
IOM (International Organization for Migration) – Medzinárodná organizácia pre migráciu
KIC – Koncepcia integrácie cudzincov v SR
MDVRR SR – Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR
MEKOMIC - Medzirezortná expertná komisia pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov pri MPSVR SR
MF SR – Ministerstvo financií SR
MK SR - Ministerstvo kultúry SR
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MVO – mimovládne organizácie
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva SR
MZVa EZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
OSN – Organizácia spojených národov
RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska
RÚZ – Republiková únia zamestnávateľov
SNR – Slovenská národná rada
SR – Slovenská republika
SZČO - samostatne zárobkovo činné osoby
ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania
ŠPÚ – Štátny pedagogický ústav
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky.
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚIPŠ – Ústav informácií a prognóz školstva
ÚJOP – Ústav jazykovej a odbornej prípravy zahraničných študentov
ÚMS – Únia miest Slovenska
UNDP (United Nations Development Programme) – Rozvojový program Organizácie Spojených národov
UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) – Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
VRAX – Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie
VÚC – vyšší územný celok
ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska